

be, és biztatóan, szeretettel nézni diákjaink szemébe, akiknek a sorsa nagy részben a mi hivatássonoszeretünk, a mi munkánk színvonalának a függvénye. Ilyen hozzáállás révén köszönhetjük örömmel azokat a szülőket, akik már a napokban eszedékes beiratkozáskor a mi iskolán-

kat választották, mégpedig őszinte meggyőződésből.

Bízunk mindannyian abban, de saját hatáskörünkben tegyük is meg érte lehetőleg mindent, hogy a 2014-es év végén megnyugvással mondhatjuk el, iskoláink mindegyike végre előbbre lépett, a di-

ákok létszámának a csökkenése megállt, és a gyermekeiknek értelmes jövőt akaró magyar szülők mindegyike magyar tanítási nyelvű iskolába íratta be szemefényét.

Csicsay Alajos

Novák Monika, az érsekújvári Czuczor Gergely Alapiskola igazgatója

□ Tőlünk, tanítóktól gyakran megkérdezik, miért választottuk a pedagógusi pályát. Ha tömören akarnánk válaszolni a kérdésre, azt kellene mondanunk, azért, mert példakövető gyerekek voltunk. Tévedés ne essék, e fogalom nem azonos a konformizmussal. A kisiskolások 9-10 éves korukig, szinte kivétel nélkül, ösztönösen konformisták, akik számára a tanító (néni) szava szent, amihez alkalmazkodni kell. A korán jelentkező példakövetéshez viszont – feltehetően – születtett, azaz külön adottságok kellenek.

– Ha visszagondolok gyermekkoromra – veszi át tőlem Monika a szót – a meglátásoddal teljes mértékben egyet kell értenem. Aki nálam e hajlamot kellő időben észrevette, szülőfalum, Udvard alapiskolájának kiváló pedagógusa, Pintér Mária ta-

nítónő volt. Sokáig nem értettem, annak ellenére, hogy kitűnő tanuló voltam, miért sokkal szigorúbb hozzám, mint az osztálytársaimhoz. Később rájöttem. Ha megpróbálom megfogalmazni, mit adott nekem a két év alatt, amíg a tanulója lehettem, önkéntelenül Saint-Exupéry sorai jutnak eszembe: „Ha hajót akarsz építeni, ne azzal kezd, hogy a munkásokkal fát gyűjtesz, és szó nélkül kiosztod a tervrajzra. Ehelyett először keltsd fel bennük az olthatatlan vágyat a végtelen tenger iránt.” Nekem akkor a rejtélyekkel teli tengert az irodalom, természetesen a mesék és a versek jelentették. A felső tagozaton Kocsis Júlia erősítette bennem a magyar nyelv és irodalom iránti vonzalmam, osztályfőnököm, Paksi Valéria pedig a matematika és a logikus gondolkodás felé terelt. Az udvardi iskolának

köszönhetem, hogy a szereplés, a nyilvánosság előtti megnyilatkozás természetessé vált számomra. Sokféle tanulmányi versenyen, vetélkedőn tehettem próbára képességeimet. Már harmadikos koromban, Pintér tanító néni jóvoltából, első nekifutásra – Csukás István *Sün Balázs* című versével – a szavalóverseny országos döntőjébe sikerült bejutnom. Később arról kezdtem ábrándozni, hogy majd magyar-matematika szakos tanár leszek, ám arról, hogy az egyetemen ilyen szakpárosítás nem létezik, fogalmam se volt.

□ Azt viszont tudhattad, ha egyetemen akarsz tovább tanulni, előtte el kellett jutnod az érettségiig.

– El is jutottam, de nem gimnáziumban, hanem a Losonci Pedagógiai Szakközépiskolában, ahol mindjárt az első megmérettetésnél szembe-sülnöm kellett életem első kudarcával, mivel a jó bizonyítvány kevésnek bizonyult a felvételin. Ugyanis a tehetségvizsgán zenéből, képzőművészetből és testnevelésből is alulteljesítettem. Talán a véletlen révén mégis bekerültem, mert abban az évben két első osztályt nyitottak. Így hát 14 évesen szakadtam el az otthonomtól. Az Udvardtól 150 kilométerre levő Losoncon az addig félénk falusi bakfisból négy év leforgása alatt a kollégiumi évek – a szigorú szabályok, a minőségi oktatás és kiváltképpen az érzelmek fejlesztésére hivatott tantárgyak – határozott, önálló, fegyelmezett ifjú lányt formáltak. Németh Zsuzsanna osztályfőnököm tolmácsolása által még közelebb kerültem a magyar irodalomhoz. Annak ellenére, hogy ő akkor még kezdő volt a pályán, megfontolt céltudatossággal tudta kezelni, pontosabban közösséggé alakítani a 33 lányból össze-verbuválódott osztályt. Tán semmi sem tudná őt jobban jellemezni, mint a szállóigévé vált egyik mondata: „Annyira rosszak, hogy nem lehet őket nem szeretni.” Szülési szabadsága alatt Ivanics István lett az osztályfőnökünk, aki emberségből,

humorból, következetességből és szelídségből egyaránt tömérdeknyit árasztott felénk.

□ Van szerencsém ismerni a kollégát. Remélem, eljut hozzá e mondatod, amelynél méltóbb viszszejelést aligha kaphat egy tanár. Folytassuk azzal, hogy tanulmányaid befejeztével hol helyezkedtél el.

– Iskolánktól mindent megkaptam, amit az általa nyújtott képzés megadhatott, mégis úgy éreztem, nincs meg bennem a kellő kiegyensúlyozottság, tehetség és a fesztelen játékoság ahhoz, hogy a legkisebbek között éljem le az életem. Ezért a pozbai alapiskola napközijében vállaltam helyettesítő állást, s ugyanakkor beiratkoztam a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem levelező tagozatára, amelyen akkor csak alsó tagozatos képesítést lehetett szerezni. Azért nem a nappalira mentem, mert a húgom és öcsém még tanultak, ezért így akartam enyhíteni szüleim anyagi megterhelését, no, meg ez a tanulás egy évvel rövidebb ideig is tartott. Igaz, hogy Pozbán napközis nevelőként kezdtem, de aztán taníthattam is az egyik alsós, összevont osztályban. Pozba után Zsitvabesenyőre kerültem, ahol valóra válhatott a régi álmom. Igaz, képesítés nélkül, de taníthattam magyar nyelvtant és irodalmat. Az iskolát Balogh Edit vezette, amelyben édesapám egykori tanítói, többek között Veszprémi Ferenc, a Grosch házaspár (István és Erzsike), Nagy Lajos, Furuglász Margit és Karakán Anna voltak a tantestület tagjai. Csupa segítőkész ember, ami egy kezdőnek óriási ajándék. Tíz évig maradtam ebben az iskolában, miközben Dávid fiam is megszületett. Az ott töltött éveim alatt – mivel a besenyői kis iskola volt –, az idegen nyelvek kivételével szinte minden tantárgyat tanítottam.

□ Hogyan lettél végül egy aránylag nagy, városi iskola igazgatója?

– Ennek az volt az előzménye, hogy 2002-ben Besenyőn Balogh Edit lemondott az igazgatói tisztségéről, s a szülők nagy meglepetésemre engem kértek fel arra, hogy pályázzam meg a posztot. Ez volt az az év, amikor a szlovákiai, így a magyar iskoláknak is a többsége, jogalanyivá vált. Ez a feladatkor már nemcsak a pedagógiáról szólt. Aki vállalta, annak pénzügyi és jogi ismeretekre is szert kellett tennie. A helyzetemet bonyolította, hogy két év múlva, gazdasági okokra hivatkoz-

va, az önkormányzat az iskolánkhöz csatolta a helyi óvodát is, ezért újra pályázznom kellett.

□ Ez még mind Zsitvabesenyőn történt.

– Igen, de már húsz éve, hogy Érsekújvárbán élek, fiam ott járt magyar óvodába, így hát többen is ismertek. Amikor az iskolában tisztségváltásra került sor, a tantestület egy csoportja azt szerette volna, hogy némi vezetői tapasztalattal rendelkező külső személy kerüljön a tantestület élére, ezért rám gondoltak. Újabb kihívás elé néztem. Mi tagadás, hízelgő volt számomra, de utólag úgy gondolom, bátor, sőt vakmerő lépésre vállalkoztam. Rá kellett jönnöm, hogy mégsem rendelkeztem olyan tapasztalatokkal, amelyeket egy nagy tantestület irányítása megkövetel. Legtöbb gondot a rendszerben való gondolkodás kialakítása, az általam eddig megszokottól eltérő mentalitású emberek összetartása, az olykor kemény kritikák elfogadása, az egyéni és csoportérdekek háttérbe szorítása és a konfliktuskezelés megtanulása okozott. Szerencsére olyan tantestületbe kerültem, mely tagjainak többsége készen állt a változásra, sőt igényelte a változtatást, amihez szakmailag felkészült és érett is volt. Bíztam bennük, s úgy vélem, ők is bíztak bennem. Jó döntésnek bizonyult az igazgatóhelyettesek kiválasztása is. A nagyszerű szervezői képességekkel, megfelelő módszertani tudással és jó emberismerettel bíró Krošlák Olga vezeti az alsó tagozatot, a felsőt pedig Péter Zoltán kolléga, aki a férfiakra jellemző tartással, reális gondolkodásával és helyénvaló szókimondásával igazi pajzsként szolgál a vezetésben. Egyikük társam a szárnyalásban, a másik gondoskodik arról, hogy azért a földön maradjunk. Az iskolai gyermekklub – közismertebben (volt) napközi otthon – munkáját Juhász Zsuzsa főnevelő irányítja, aki a tantestület egyik legkreatívabb és legdinamikusabb tagja. Ilyen háttérrel sokkal könnyebb a munkánk. Igazgatóként, természetesen, az enyém is.

□ Mikor és mi okból vette fel iskolátok Czuczor Gergely nevét?

– Czuczor Gergely szabadságharcos, papköltő, nyelvész, tanár szótárkészítő életműve nélkül a 18. századi magyar irodalom, pláne a kultúrtörténetünk, igen hiányos lenne. Munkássága nehezen építhető be

az alapiskolás tananyagba, de nem is lehetetlen. A városunk melletti Andód községben született 1800-ban. Iskolánktól mintegy 150 méterre, a Csemadok épületének bejáratánál áll a mellszobra, melyet nemzeti ünnepeink alkalmából az itteni magyarok mindig megkoszorúznak, köztük mi is a tanulóinkkal. Tehát indokolt volt, hogy iskolánk 2000. március 15-én az ő nevét vegye fel. Bevallom, emlékének ápolása tekintetében évekig hiányérzetem volt. 2012-ben rendeztük meg először iskolánkban, Liszka Éva kolléganő irányításával, a Czuczor Gergely-emlékhetet, melyeken részt vesznek régióink iskolái is. A szellemi élet regionális elemeit rendre beleszójuk több tantárgy tananyagába is, mert arra törekszünk, hogy egyre nagyobb szerepet kapjon a nevelési programunk egészében.

□ Ez azt jelenti, hogy a pedagógiai program készítése nálatok szinte magától értetődő feladat?

– Igen, mert volt mire építenünk. Elődöm, Gátasi Irén vezetése alatt íródott Szlovákiában talán egyedülálló példaként pedagógiai program, amelyért a rozsnói pedagógustalálkozón Czabán Samu-díjban (ma Felvidéki Magyar Pedagógus Díj) részesült az iskola. Természetes, hogy azóta alakítani kellett rajta, hiszen teljesen megváltoztak az akkori körülmények. A következő program elkészítéséhez már előzetes partneri igények felmérése vált szükségessé. Jövőre pedig újabb korszakot fogunk kezdeni, aminek megtervezéséhez véleménynyilvánításra kérjük a szülőket, a tanulókat, a helyi önkormányzatot és, magától értetődően, a pedagógusokat is.

□ Úgy tűnik, ti nem féltetek attól, hogy iskolátok, úgymond, szolgáltató intézmény legyen.

– Ezt a kor-, vagy ha úgy tetszik, a közszellem várja el minden iskolától. Ennek figyelmen kívül hagyása, netán elzárkózás előle, rengeteg konfliktus forrása lehet. Egy olyan közegben pedig, mint a miénk (egyetlen magyar iskola vagyunk a sok szlovák iskola között), a folyamatos megújulás és az értékínálatok a versenyképesség alapfeltételei. E nélkül az a gondolat, hogy a „magyar gyereknek magyar iskolában a helye”, nem több pusztán szlogen. Egyébként minden, amit iskolánk tantestülete képes adni a tanulóinknak, megtalálható a

honlapunkon, ahogy az elért eredményeink is.

□ **Örömmel tapasztalom, hogy tantestületetek tagjai minden szakmai és kulturális rendezvényen, beleértve az országos találkozókat is, szinte csapatostul vesznek részt.**

– Elvem az, ha túlságosan bevacokljuk magunkat a saját iskolai környezetünkbe, sem összehasonlítási alapunk nem lesz más intézményekkel szemben, sem tapasztalatcserére nem kínálkozik lehetőségünk. Ez évben Rozsnyóra négy pályakezdő kollégám is elkísért; Liszka Éva, Szombat Erzsébet és Zahoran Judit pedig az őszi Katedra Napokon Dunaszerdahelyen vehetett át elismerő oklevelet azért, hogy az általuk felkészített tanulók a Katedra levelezőversenyek országos döntőjébe már több éven át bejutottak.

□ **Mind a két helyen te is ott voltál a kollégáid közt. Sőt, vannak olyan találkozók, inkább továbbképzések, amelyeket te is szervezel.**

– A Comenius Pedagógiai Intézet igazgatójával, Fodor Attilával 2007-ben a nagymenyéri termálfürdőben szerveztük meg először az Érsekújvári járás intézményvezetőinek kétnapos szakmai találkozóját. Különböző helyszíneken, egyre több járás érdeklődő intézményvezetőit bekapcsolva, további szervezőkkel kiegészülve e találkozók a mai napig folytatódnak.

□ **Egy külön feladat számotokra, hogy a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem gyakorló iskolája vagytok.**

– A magyar pedagógusképzésben 1961 óta vesznek részt a mindenkori tantestület tagjai. Együttműködésünkért éppen a múlt héten részesültünk elismerésben, a Közép-európai Tanulmányok Karának dékánja, dr. Komzsik Attila jóvoltából, a kar fennállása 10. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi ülésen.

□ **Ha azt kérdezném, a szakirodalomból mit ajánlanál elolvasni, főleg az igazgatóknak, mit felelnél?**

– Lehet, hogy különös, a Shackleton-moddal, a *Déli-sarki expedíció mint vezetélmélet* című könyv alapos áttanulmányozását. Meglepő, hogy éppen egy felfedező mutat hat irányt, adhat nekünk leckét csapatépítési technikákból. Sir Ernest Shackleton mostoha körülmények között képes volt sok különböző emberből csapatot kovácsolni: rávenni őket, hogy közös célért dolgozzanak; jól kezelte az állandóan akadékoskodót, lelkesítette a folyton aggodalmaskodót, megakadályozta, hogy az örökösen elégedetlenkedők elrontsák a hangulatot és elérte, hogy bírják legyűrni a fáradtságot. Rámutat, miként lehet rendet teremteni a káoszban, és sikert elérni korlátozott erőforrással is. Többek között ezt írja: „Gyakran elcsodálkozom, milyen keskeny mezsgye húzódik siker és kudarc között. Ha a régi cél elérhetetlenné válik, rögtön új célt kell kitűznünk magunk elé.”

□ **Állapodjunk meg abban, hogy ez legyen vezetői koncepciódnak a jelmondata!**

Pintes Gábor – Fenyvesi Livia

Mindennapi gyakorlat a neveléstudomány fókuszában – avagy „Merre tart a neveléstudomány a 21. század elején?” – 2. rész

Annak ellenére, hogy tanulmányunk első részében (mely a Katedra 2013/decemberi számában jelent meg) a szinte örök és állandó kihívásokkal való foglalkozás elhanyagolása ellen törtünk pálcát, mégis be kell ismernünk, hogy napjaink neveléstudományát (az elmélet és a kutatás szintjén is) leginkább azok a problémák foglalkoztatják, melyek nagyon is gyakorlati jellegűek és megoldásuk gyors, de egyben szenzitív hozzáállást követel. A mindennapi gyakorlatban ez annyit jelent, hogy a posztmodern kor neveléstudománya leginkább eklektikus jellegűnek mondható, és nagyon nehéz lenne minden esetben ragaszkodni egy olyan koncepció fundamentumhoz, mely jellegét tekintve „tisztá”, más nézetektől független és tisztán elhatárolható lenne. A filozófiának mint metatudománynak megszűnt az a domináns befolyása, mely néhány évtizeddel ezelőtt még tisztán kivehető volt a neveléstudomány összképén. Mára olyan egyéb tudományok és részstudományok hatása és befolyása érvényesül, melyek a mindennapi valóságot a gyakorlat, a pragmatikum szempontjából közelítik meg. Mivel e tanulmány keretei és célkitűzése sem teszi lehetővé, hogy az aktuális neveléstudományi trendekkel (csapásirányokkal) részletesebben foglalkozzunk, ezért csak taxatív szeretnénk megemlíteni őket.

› **Inkluzivitás az edukációban** – célja egy olyan befogadó (inkluzív) edukációs környezet kialakítása, melyben úm. senki sem marad lehetőség nélkül, még akkor sem, ha statisztikailag nem fér bele a domináns többségbe. Ezen tárgykörbe sorolható a speciális nevelési igényű (SNI) diákok edukációs lehetőségének vizsgálata is.

› **Diverzitás az edukációban** – olyan kiindulópontját fogalmazza meg az edukációs folyamatnak, mely szerint a sokféleség nem (csak) elérendő cél, de természetes állapot, s melynek figyelmen kívül hagyása mindenképpen negatív következményekkel jár.

› **Az élethosszig tartó tanulás eszményének gyakorlati megvalósítása** – célja olyan életvezetés és életfilozófia kialakítása – nevelése, mely szerint az ember belső szükségletet érez és életvitelének természetes vejejárójaként fogadja el azt a tényt, hogy a tanulás nem köthető kizárólag az iskola intézményéhez, hanem annak folytatása végigköveti az ember egész életét. Részterületét képezi ennek a problémakörnek a pedagógusi pályamodell és továbbképzés lehetőségeinek és megvalósíthatóságának vizsgálata is.

› **Permanens innováció** – nem új keletű problémakör, de kiindulva az úm. innovációs kényszerből a nevelés és oktatás céljainak, módszereinek, elveinek és tartalmának megújítása